

קובץ

הערות וביאורים

בלקו"ש, בשיחות, בנגלה ובחסידות

ראה

גליון נא (שנג)

יוצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראַי עוועניו • ברוקלין, ניו יאָרק

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושש לבריאה

ב"ה עש"ק ראה ה'תשמ"ו

תו כ ו ה ע נ ל נ י מ

ל ק ו ט ל ש י ח ו ת

- ו החיוב דמצות מזוזה
- ו הרמב"ם הביא מאחז"ל דמובטח שלא יחטא בהל' מזוזה
- ז פעולת התפילין באדם
- ח קדושת התפילין פועל על האדם בלי פעולתו
- ט והחוט המשולש לא במהרה ינתק
- י ב' הענינים שבהענקה
- יט הכרח אדה"ז לפרש שלילת פסוק וידעת (גליון)

ש י ח ו ת

- זא גילוי מהדורות חדשות ברמב"ם
- זב אדם האם קאל אוה"ע?
- זג איך יש שלימות כשחסר במעשה? (גליון)
- זח

פ ש ו ט ו ש ל מ ק ר א

- יט בפירש"י (יא.כז ד"ה את הברכה
- יט בפירש"י (יא.לא) ד"ה כי אתם עוברים את הירדן
- כ בפירש"י (יא.כח) ד"ה מן הדרך אשר אנכי מצוה אתכם
- כ בפסוק (יא.כט) ונתתה את הברכה על הר גריזים ואת - הקללה על הר עיבל
- כ בפירש"י (יב.יג) ד"ה בכל מקום
- כ בפירש"י (יב.יז) ד"ה לא תוכל
- כא בפירש"י (יב.כו) רק קדשין
- כא בפירש"י (יג.א) ד"ה לא תוסף עליו
- כא בפירש"י הנ"ל
- כב בפירש"י (יג.א) ד"ה תשמרו לעשות
- כב (יג.ב) בענין אות ומופת
- כג (יג.ג) בענין נביא שקר
- כד (יג.ז) בענין מסית לע"ז
- כד בפסוק וסקלתו באבנים ומת (יג.יא)
- כה (יג.יד) בענין עיר הנדחת
- כד בפירש"י (יג.יד) ד"ה בני בליעל
- כה בפירש"י (יג.יז) ד"ה לה' אלקיך
- כה בפירש"י (יג.יח) ד"ה למען ישוב ה' מחרון אפו
- כה בפירש"י (יד.ח) ד"ה ובנבלתם לא תגעו
- כו בפירש"י הנ"ל

- כז בפירש"י (יד, יג) והראה ואת האל' וגו'
- כז בפירש"י (יד, כג) בענין אכילת מעשר שני
- כז בפירש"י (יד, כג) ד"ה ואכלת
- כז בפירש"י (טו, ה) ד"ה רק אם שמוע תשמע
- כח בפירש"י (טו, ו) ד"ה והעבטת גוים
- כח בפירש"י (טו, ז) ד"ה לו
- כח בפירש"י (טו, ז) ד"ה נתון נתן
- כח בפירש"י (טז, ב) ד"ה ובקר
- כט בפירש"י (טז, ג) כי בחפזון יצאת
- כט רשימת ביאורי כ"ק אד"ש בפירש"י פ' שופטים

ש ו נ ת

- ל ויעבור... בקול רם
- ל רש"י
- ל ג"פ ג"כ
- ל ק"כ צירופי אלקים
- ל ד"ה ראה מהדו"ק ומהדו"ב
- לא אדום? ארם?
- לא רש"י פ' בהעלותך
- לא ר' יהושע בן קרחה
- לב הקשר בין שיעורי הרמב"ם לשיעורי חת"ת
- לה הערות להוספות לסה"מ אתהלך
- לז הערה בפ"ה דפרק"א

ה ל ו ם

- לז הערות ללוח היום יום

מ ו ד ע ה נ ח ו צ ה

עברו כמה חדשים מאז שזכינו ב"ה וכ"ק אדמו"ר שליט"א
מבאר בהתוועדות דש"ק, חלק מהקושיות שמציעים בקובצים
וכמובן גודל הזכות ולמותר להאריך.

הנה כל אחד שיש לו הצעות בפירש"י על הפרשה ורוצה
להדפיסם בהקובץ לכבוד שבת,

פשוט שעליו לעיין מקודם במפתח שמופיע בגליוננו
דשבת הקודם לברר אם כ"ק אד"ש לא עמד על רש"י זה,
וכן לעיין במפרשי רש"י, עכ"פ מהמפורסמים (רא"ס, גור
ארי', שפתי חכמים) לראות אם אינם מבארים זה, ואם
מבארים זה ואעפ"כ עדיין קשה בפשוטו של מקרא וכו'
צריך עכ"פ להזכיר דבריהם ולדון בהם.

כן הננו להודיע שמחמת ריבוי העבודה (הגהה, העתקה,
הגהה נוספת, הדפסה וכו'), אנו מבקשים מכאו"א להזדרז
ולמסור לנו הערותיו והצעותיו בהקדם הכי אפשרי בשבוע,
עכ"פ לא יאוחר מיום רביעי בלילה, וכמובן שיהי' כתוב
בכתיבה ברורה וצחה שיהי' בנקל לקרותו.

כל ההערות בכלל, וכל ההצעות בפירש"י שיגיעו
אלינו ביום החמישי, אין אנו אחראים שיודפסו בהגליון
דאותו השבוע.

היות וישנם עוררין על אופן כתיבת המפתח (תוכן
הענינים) המופיע בראש הקובץ, לכן מבקשים אנו מהכותבים
שיחיו שבאם אפשר לכתבו בעצמם תוכן הענין בראש הדף.

המערכת

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

א. בלקו"ש פ' עקב (סעי' א') מקשה למה מביא הרמב"ם מאחז"ל דכל מי שיש לו תפילין בראשו ובזרועו וציצית בבגדו ומזוזה בפתחו וכו' דוקא בהל' מזוזה ולא בהל' תפילין מקודם או בהל' ציצית אחי"כ? עיי"ש, ובסעי' ג' מבואר דאף דמזוזה היא מצוה שאינה חובה על האדם אלא דומין לרשות" מ"מ צריך אדם להשתדל שהיה' במצב שיתחייב במצוה זו, ובהערה 31 כתב וז"ל: כמ"ש התוס' בד"ה ואין פסחים קיג, ב אלא שהתוס' לא הביאו שם מפורש מזוזה (אף שמוכן הוא), עכ"ל.

וי"ל במ"ש המגן אברהם סי' י"ט ס"ק א' ששואל למה מברכין במזוזה על הקביעה "לקבוע מזוזה" ובציצית לא על העשי' אלא על העטיפה עיי"ש. ובס' דברי צבי באו"ח שם תירץ דלא דמי ציצית למזוזה, דבציצית אע"ג דאין מחוייב לקנות לו טלית, אעפ"כ מצוה להדר לקיים לבישת ציצית כמבואר בס"י כ"ד, וכמו שהוכיח מלאכא לרב קטינא במנחות דף מא, א על שביטל לבישת ציצית, אבל במזוזה לא מצינו שיש להדר לדור בבית החייב במזוזה, ואם רוצה יכול לדור לעולם במקום שאינו חייב במזוזה, ולכן הוי גמר מצוה קביעות מזוזה, כמו שמברך על השחיטה ואינו מברך שאוכל דבר השחוט מפני שאינו צריך להדר לאכול דבר השחוט, הוי השחיטה גמר מצוה, ה"נ גבי מזוזה עיי"ש, ועד"ז כתב גם בשו"ת בית שערים יו"ד סי' שע"ב דדוקא בציצית ענשינן בעידנא דריתחא על שלא הביא עצמו לידי חיוב, וז"ל: כיון שאם יביא עצמו לידי חיוב יהי' עוסק במצוה ושפיר מברך להתעטף, אבל במזוזה אינו מחוייב להביא עצמו לידי חיוב מזוזה כלל רק לקבוע מזוזה (כשחייב לקבוע) שאז עוסק במצוה ומברך ע"ז, אבל להביא עצמו לידי חיוב לדור אינו מחוייב כלל כיון שגם אז אינו עוסק במצוה עכ"ל (וזהו לא כדעת החרדים בתחילתו שמדמה מזוזה לציצית, וראה גם בס' ישר וטוב מנחות לד, א) (דלפי דבריהם יש מקום לומר דבדיוק לא נקטו התוס' בפסחים מצות מזוזה), ולפ"ז י"ל ג"כ דלכן הביא הרמב"ם מאחז"ל הנ"ל דוקא בהל' מזוזה ולא בתפילין וציצית, כיון דמצות מזוזה קלה יותר בפרט זה דאי"צ שהיה' לו בית החייב במזוזה כבציצית דבעידנא דריתחא ענשינן ע"ז, וכ"ש שאינו כתפילין שהוא חובה הגוף, וראה בשו"ת פאר הדור סי' י"ח, ובשו"ת ברכת אברהם (לר"א בן הרמב"ם) סי' מ'. ולכן במצוות מזוזה נוגע יותר לבאר גודל התועלת שבה דמובטח לו שלא יחטא.

* * *

(ב) עוד אפשר לומר עפ"י מ"ש בשו"ת בנין ציון סי' ז' שהביא הך דמנחות מד, א, אמר רב ששת כל שאינו מניח תפילין

עובר בשמונה עשה, וכל שאין לו ציצית בבגדו עובר בחמשה עשה, כל כהן שאינו עולה לדוכן עובר בג' עשה, כל שאין לו מזוזה בפתחו עובר בשני עשה, ומקשה שהרמב"ם הביא רק דשמונה עשה שבתפילין בסוף הלי תפילין, וכן לגבי נשיאת כפים בסוף הלי נשיאת כפים שה"ה כעובר על ג' עשה, ולא הביא זה לענין מזוזה וציצית? ומתרץ דבאמת כל דברי ר' ששת כמה עשה איכא אין נפק"מ לדינא, ולא אמר כן רק להגדיל ענין מצות הללו, ולכן הביא הרמב"ם דבריו בסוף הלי תפילין ובסוף הלי נשיאות כפים כדרכו שבסוף ההלכות כותב דברי מוסר על המצוות שביאר, אבל לענין ציצית לא הוצרך להביא זה, כיון שכבר הביא שם דלעולם יהא אדם זהיר במצוות שציצית שהרי הכתוב שקלה ותלה בה כל המצוות כולן, וכן לענין מזוזה כתב סוף הלי מזוזה חייב אדם להזהר במזוזה מפני שהיא חובת הכל תמיד כו' אשר על כן לא הוצרך לכתוב שיש בה ב' מצוות עי"ש (ועי' גם בס' סדר למשנה רמב"ם הלי מזוזה שם, ובס' פאר המלך שם, ובהגהות ר' שמעלקא טויבש מנחות שם ובס' ילקוט הגרשוני או"ח סי' ח' שעמדו בקושיא זו). דלפי דבריו אפ"ל דכיון דבהלי תפילין הביא מאחז"ל דעובר בשמונה עשה, שכנ"ל הוא מדרך המוסר להגדיל המצוה, וכן בסוף הלי ציצית הביא מאחז"ל דהכתוב שקלה ותלה בה כל המצוות כולן כדאיתא במנחות מג, ב, לכן הביא מאחז"ל זו דמובטח לו שלא יחטא בהלי מזוזה, בכדי להביא מאחז"ל להגדיל המצוות גם במזוזה. אבל מובן דמסתבר יותר לומר שהכל הוא בדיוק, וכפי שנתבאר בהשיחה בארוכה.

* * *

ג) בסעי' ה' מבאר ההפרש בין מצוות מזוזה למצוות תפילין דבמזוזה עצם החפצא שלו הוא ה"מזכיר", משא"כ בתפילין כתב הרמב"ם וז"ל: קדושת התפילין קדושתן גדולה היא שכל זמן שהתפילין בראשו של אדם ועל זרועו הוא עניו וירא שמים ואינו נמשך בשחוק ובשיחה בטילה, ואינו מהרהר מחשבות רעות אלא מפנה לבו בדברי האמת והצדק לפיכך צריך אדם להשתדל להיותו עליו כל היום 'שמצותן' כך היא עכ"ל, הרי מבואר דבתפילין הפעולה על האדם היא מצד קדושת תפילין, דזה אינו עצם החפצא דתפילין או ממהות המצוה, משא"כ במזוזה שיש בו "ליחוד השם שמו של הקב"ה" הנה עצם המזוזה הוא מזכיר עי"ש ובהמשך הענין.

ולכאורה יש לעיין דהלא גם בתפילין יש בו "ליחוד השם שמו של הקב"ה", ועצם המצוה הוא מזכיר ליחוד ה', וכפשטות הכתובים בק"ש וקשרתם לאות על ידיך וגו' וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך, שבאים בהמשך אחד להענין דליחוד ה', וראה בשערי תשובה לרבינו יונה שער הג' אות כ"ב שכתב ד"מצות

תפילין ומצות מזוזה מ"ע הם והנך בכלל קבלת עול מלכות שמים כי על כן נכתבו בפ' שמע ישראל עי"ש, וכ"כ בשו"ע או"ח סי' כ"ה שיכוין בהנחת תפילין שצונו הקב"ה לכתוב ד' פרשיות אלו שיש בהם יחוד שמו וכו'. ועי' גם בחינוך מצוה תלא, היינו די"ל דעצם התפילין שמניח בראשו ובזרועו הוא "מזכיר" יחוד ה' כמו במזוזה שמניח על דלתו, והא דכתב הרמב"ם כנ"ל אודות קדושת התפילין, יש לומר שהו"ע נוסף על עצם המצוה שפועל קדושה על האדם שאינו נמשך בשחוק ובקלות ראש וכו' והוא עניו וירא שמים וכו' וזהו דוקא (כמ"ש הרמב"ם) בשעה שהתפילין בראשו ובזרועו, משא"כ מצד הענין דמובטח לו שלא יחטא שיש לו מזכירין רבים ה"ז מזכירו גם בלילה בשעה שאינו לבוש בתפילין ועטוף בציצית, וכמו שכתוב בהערה 26 דאין הכוונה שיש לו כל הג' בכל עת דהרי לילה לא זמן תפילין כו'. עי"ש משא"כ הפעולה מצד קדושת תפילין ה"ז דוקא כשהתפילין מונחים עליו, משמע מזה שהם שני ענינים מיוחדים. (וראה בהערה 58, ולפי הנ"ל אפ"ל שהם ב' דברים נפרדים).

ועי' מהרש"א במנחות שם בחדא"ג שכתב דהך דמובטח לו שלא יחטא ה"ז רק בעידנא דעסיק בי' דלא עדיפי הנך ג' מצוות מתורה דמסיק דבעידנא דעסיק בי' אצולי מחטא ובעידנא דלא עסיק בי' לא מצלא עי"ש, ומההערה הנ"ל לא משמע כן, מיהו אפ"ל לפי המהרש"א אפ"ל דבשעה שהוא לבוש בתפילין יש ב' ענינים הא' הזכירה דיחוד ה' כנ"ל ע"ד במזוזה, והב' הפעולה מצד קדושת התפילין. ויל"ע.

ובהך דמובא בהערה 39 דמצוות מזוזה מקיים מצוה גם אחר שקובעה, מתוס' ב"ק נו, ב, עי"ש עוד. כדאי גם להעיר מדברי המאירי פסחים ז, ב, שכתב ודל: שכל מצוה שתכף שנעשית נגמרה המצוה מברך בעל, כגון מילה כו' ושחיטה כו' וכסוי הדם וטבילה כו' מזוזה ומעקה נטילת ידים נטילת לולב כו' עי"ש אבל עי' בקרבן נתנאל פסחים פ"א (סי' י' אות ש) דלר"ת שפיר מאברכינן לקבוע מזוזה דיש שיהוי במצוה שכל זמן שדר בו יש בו חיוב קביעת מזוזה עי"ש, וגם לפי מ"ש המאירי יש לחלק.

* * *

(ד) בסעי' ז' מבאר דאמיתית הענין ד"מסילע" הוא במזוזה, דאינו כמו בקדושת תפילין, דכל מה שהאדם מגיע ע"י מצוה זו, הוא פעולת התפילין ולא ע"י עבודתו הוא, משא"כ במזוזה, המזוזה מזכיר האדם ומעוררו שיזכור אהבתו ויעורר משנתו כו' עי"ש.

ויש להעיר במ"ש בענף יוסף שבע"י מנחות שם ששאל דאנו

רואים בני אדם שמניחין תפילין כו' ואיננו בטוחים מן החטא, ומבאר דלכאורה הי' לו לומר מי שיש לו תפילין על ראשו כי הלא על הראש הם התפילין ולא בראש, אלא במי שהם על ראשו לבד ואיננו משימם בראשו לשום מחשבתו בהן הרי הוא כמו שמניחין על הכותל, אם הוא איננו מהרהר כלל הכתוב בהן, מה לי שמונחים על הראש, או על הכותל וכדומה, ורק מי שיש לו תפילין בראשו, שבראשו מונחים תפילין שמחשבתו קשורה וצמודה באת אשר מבואר בהתפילין והוא יחודו ואחדותו ית' כו' זה הוא אשר מובטח שלא יחטא עליהם (וכידוע דברי אדה"ז בזה), ועד"ז מובן ג"כ לענין פעולת קדושת התפילין, דזה אפשר לפעול דוקא ע"י עבודת האדם שמשים מחשבתו בהם כו' וכלשון הרמב"ם שכל זמן שהתפילין בראשו של אדם כו' הוא עניו כו'?

אבל פשוט דענין זה שצריך לכוון בהנחת תפילין שצונו הקבה לכתוב ד' פרשיות אלו שיש בהם יחוד יצא ולשעבד המוח והלב כו' זהו חלק מקיום מצוות תפילין גופא כמבואר בלקו"ש ח"ד ע' 152 מהב"ח או"י סי' ח' בד"ה ונקראים, נמצא דכשהאדם מניח תפילין כמצוותו דהיינו בשעבוד המוח והלב, אז בדרך ממילא פועל עליו קדושת התפילין שנעשה עניו כו' בלי עבודה אחרת מצידו, ובלבד שמניחם כמצוותו.

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
- ר"מ בישיבה -

ב. במ"ש בלקו"ש פ' עקב ש.ז. בסוף סעי' ב' דאפ"י אם תפילין של יד ותפילין של ראש הם ב' מצוות, מ"מ שייך להביא בזה מ"ש והחוט המשולש וגו', כי אפילו כשישנם ד' מצוות, הנה ההוספה ממצוה הד' אינו גורע מהמעלה דוהחוט המשולש לא במהרה ינתק כי יש בכלל מאתיים מנה עיני"ש.

צריך ביאור, דסו"ס כיון שיש כאן ד' מצוות, איך מתאים להביא בזה הך דכתיב והחוט המשולש וגו', כיון דמהמאמר חז"ל יוצא דבעינן לד' מצוות בכדי שיהי' מוחזק שלא יחטא, איך מתאים להביא בזה קרא שסותר זה ואומר דגם במשולש הוא כן? וראה בס' נתיבות הקודש מנחות שם.

קבוצת אברכים לומדי השיחות
מתושב"י תשכ"ח
הר' אלי' סלאווין יו"ר

ט. בקשר למצות הענקה המדובר בפרשתינו - ראה - כותב בלקו"ש חכ"ד ע' (87) 89 ואילך בהענקה יש שני חלקים: (א) נתינת האדון, (ב) קבלת העבד - זה שנפעל ע"י הענקה בהעבד, זה שהאדון צריך ליתן הענקה קשור עם העבדות שלפניו: הנתנה הוא הכרת טובה להעבד על עבודתו כעבד (עד שיש סברא שהענקה אינו רק בגדר צדקה, אלא שיש לו גם גדר דשכר פעולה), משא"כ ההנאה והתועלת שהעבד מקבל מהענקה, הוא פרט וחלק דשחרורו: שלימות השחרור הוא אם (אינו יוצא ריקם, אלא) הוא מקבל אז מתנה מיוחדת, שמבטל (והיפך) העבדות, הוא נהי' במצב של חירות, רוחב יד וכו', ופרט הב' בהענקה - שלימות השחרור של העבד - הוא מודגש בהטעם "וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים ויפדך ה'א על כן אנכי מצוך גו'", מכיון שהיו ישראל עבדים ו"ויפדך ה'א", לכן מחוייבים לעשות שהפדל' של העבד יהי' כדבעי ...

ועפ"ז מבאר ג' שאלות על מ"ש בספרי על פסוק הנ"ל (וזרכת ...) "וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים - הענקתי לך ושניתי לך, אף אתה הענק לו ושנה לו; מה במצרים נתתי לך ברוחב יד אף אתה תתן לו ברוחב יד, וכן הוא אומר אם תשכבון בין שפתים כנפלי יונה נחפה בכסף זו ביזת מצרים, ואברותי' בירקרק חרוץ זו ביזת הים; תורי זהב נעשה לך זו ביזת הים, עם נקודות הכסף זו ביזת מצרים". הלינו: שכוונת הפסוק לומר: שמכיון שהקב"ה פדה ישראל ממצרים ונתן להם הענקה כפולה ("ביזת מצרים" ו"ביזת הים") - "על כן אנכי מצוך את הדבר הזה" - מצות הענקה לע"ע ואמה עברי'. וע"ז שואל: ע"פ הידוע שלמידים דבר אחד מהשני בהלכה הרי שני הדברים הוא בדיוק ממש, ובנדו"ד: מכיון שלמידים מאופן יצי"מ הדין הענקה ובפרטיו "אף אתה הענק לו ושנה לו וכו'", מובן, שביזת מצרים וביזת הים הם ענין "הענקה" ממש, ולא סתם נתינה לעבד ביציאתו מעבדות, ועפ"י הנ"ל תמוה:

(א) דין הענקה הם דוקא בענינים שהם בכלל ברכה, ולא בכספים - וביזת מצרים וביזת הים הי' בעיקר מכסף וזהב ובגדים (כמפורש בכמה פסוקים ומדרשי חז"ל).

(ב) בעבד הנמכר לעכו"ם אין בכלל הדין דהענקה - ולכן איך אפשר לומר שהביזה שישראל קיבלו מהמצרים יהי' לו דין הענקה?

ג) החיוב דהענקה הוא על האדון - וכאן בספרי הוא מדגיש, שהענקה ביצי"מ הי' ע"י הקב"ה (שעשה שהמצריים יתנו לישראל כלי כסף וכו') "הענקתי .. ושניתי .. נתתי"?

ועפ"י הנתבאר לעיל בב' החלקים במצות הענקה, יובן: מכיון שהפסוק מדבר בנוגע לפדיית העבד, שיהי' חירות בשלימות, אין בזה (א) שום חילוק אצל מי הי' מקודם עבד, (וב) זה לא

(כ"כ) בנוגע ממי בא הענקה, אלא זה שהעבד בעבר יש לו הענקה בהווה ובעתיד וכו' - מצב דחירות. ועפ"ז יוכן גם למה הענקה (ביצי"מ) ה' יכוללהיות גם מדברים שאינם בכלל ברכה: התנאי שהענקה צריך להיות מדברים שישנם בכלל ברכה הוא שייך מצד חיוב ההענקה שעל האדון (שהוא צריך ליתן הענקה כזה שאפילו לאחר זמן יהי' ניכר ההכרת טובה שלו וכו'). אבל בנוגע לפעולת ההענקה על העבד (שלימות השחרור והחירות שלו) - שהיא נעשית ברגע נתינת המתנה, אינם צריכין אח"ז פעולה נמשכת בזה, מכיון שהוא הרי בן חורין. ע"כ הוא תוכן משיחה הנ"ל.

במלים אחרות (ובמלים קצרות): כשמדובר אודות הפעולה דהאדון (הנותן) אז צריכים שנתינתו יהי' לו פעולה נמשכת, מכיון שנתינתו הוא הכרת טובה (ואפילו שכר פעולה וכו'), ולכן צריכים שנתינתו יהי' דוקא מענינים שהם בכלל ברכה (פעולה נמשכת). משא"כ כשמדובר אודות העבד בעבר (המקבל הענקה, והיוצא לחירות), אז צריכים רק שבאותו רגע יהי' ניכר שהוא בן חורין, והוא ע"י נתינת הענקה, שמבטל העבדות שבו, ולכן מצד המקבל אינם צריכים דוקא שהיה' דברים שהם בכלל ברכה, כי הטעם שהענקה צריך להיות מדברים שיש להם ברכה, הוא משום שהיה' פעולה נמשכת, משא"כ מצד המקבל אינם זקוקים לזה. וכן בנוגע להפרט בהענקה שהוא דוקא כשהי' מכור לישראל, כ"ז הוא דוקא חשבון מצד הנותן, אבל מצד המקבל, הרי א) אינו חילוק למי הי' עבד קודם - והענין דחירות צריך לבצא כאן באיזה אופן שהיה', ב) אין חילוק מי נותן לו הענקה בכלל, העיקר שהוא יהי' בן חורין. ע"כ. והנה בסברא זו של החילוק בין הנותן והמקבל הענקה,

יש לעיין קצת, שהרי: זה שהענקה פועל הענין דחירות באותו רגע, הוא לא מצד שקיבל כסף או מתנה, אלא מצד שנותן המתנה וכו' הוא האדון, וע"י שהאדון נותן המתנה, עי"ז מראה וניכר שהאדון שיחרר את העבד. וא"כ למה כשמדובר אודות קבלת העבד ההענקה, אין חילוק מי הוא הנותן המתנה? וגם: הא גופא שמצות הענקה הוא דוקא כשהי' מכור לישראל, וכשהי' מכור לעכו"ם אין מצות הענקה וכו' כמוכון, הרי זהו גופא ראי' שמצד המקבל (העבד בעבר, והיוצא לחירות) אינו זקוק להענקה, שהרי אם הוא זקוק להענקה, שהי' ניכר שהוא בן חורין, אז הי' הציווי של הענקה גם כשהי' מכור לעכו"ם וכו', ומכיון שאינו שייך ולכן אין ציווי, הרי זהו גופא ראי' (מאיזה סיבה שתהי' - ואולי י"ל: שמצד "עבדי ולא עבדים לעבדים" הוא יותר מודגש בנכרי, ולכן העצם של הישראל לא הי' אף פעם עבד ... ויש לעיין בזה) שאינו זקוק להענקה, שהרי אם באמת חסר, איך אפ"ל שבכל המקרים שישראל הי' מכור לנכרי, הי' חסר בהפדי' שלו, שלא הי' ניכר שהוא בן חורין? וא"כ

איך אפשר לומר שמצד המקבל אין חילוק מי ה' האדון ישראל או נכרי, ולכן מצד המקבל צריך הוא לקבל הענקה אפילו מנכרי?

ולגופו של ענין יש להעיר מהמבואר בארוכה בהלקו"ש חכ"א ע' 12 ואילך בנוגע לביזת מצרים, שגם בזה י"ל בשני אופנים (שבהבטה קלה ובהשקפה ראשונה נראים אולי כאותו חילוק - ועיין לקמן). ובהקדמה: כתוב במדרש על הפסוק "ונתתי את חן העם הזה בעיני מצרים וגו'" - "מה שאמרתי לאברהם ואחרי כן יצאו ברכוש גדול, אני עתיד לעשות אתכם לחן בעיני מצרים כדי שישאלו וילכו מלאים, בכדי שלא יהא פתחון פה לאברהם אבינו לומר ועבדום וענו אותם קיים בהם ואחרי כן יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם". ועי"ז שואל (בלקו"ש שם); איך אפשר לומר שהטעם למה צריך הקב"ה לקיים הבטחתו לאברהם אבינו הוא משום שלא יהי' פתחון פה לאברהם אבינו כו' - לכאורה מאי הנפק"מ כאן הפתחון פה של אברהם אבינו - הרי הקב"ה צריך לקיים הבטחתו, מצד הבטחתו? ומדרש הנ"ל משמע לכאורה שלולא פתחון פה של אברהם אבינו לא הי' צריך הקב"ה לקיים הבטחתו? שלכאורה מאד תמוה!?

ועי"ז כותב בהקדמת הגמרא של סנהדרין (צ"א ע"א) שבזמן אלכסנדרוס מוקדון באו בני מצרים אליו עם טענה, לישראל * צריכים להחזיר להם הכסף וזהב שלקחו מהם. וענה להם גביהא בן פסיא "תנו לנו שכר עבודה של ששים ריבוא ששיעבדתם במצרים כו'". היינו (כן כותבים המפרשים על אתר): שהרכוש גדול שקיבלו ישראל מהמצריים הי' כעין תשלום לעבודתם במצרים. ומכיון שהכסף שלקחו בביזת מצרים הי' א' עונש להמצריים (כדלקמן). ב' תשלום על עבודתם. יכול להיות בזה שני אופנים (ואיזה מהם הי' העיקר):

א) זה שהמצריים היו צריכים ליתן לישראל הרכוש שלהם הי' בעיקר כעונש להמצריים (ששיעבדו את בני"י), (ועפי"ז הפירוש של הפסוק "וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכוש גדול", הוא שה"יצאו ברכוש גדול" הוא חלק והמשך מ"את הגוי" ל"דן אנכי"). היינו: שבעיקר יש העונש של "ונצלתם את מצרים", והטעם למה נתנו הרכוש שלהם לישראל דוקא הוא מצד שישראל עבדו בשבילם, לכן העונש שלהם הוא באופן כזה שהרכוש שלהם (העונש) ניתן לישראל (על שכר עבודתם - אבל כענין אגב וטפל).

ב) שה"רכוש גדול" נקבע מלכתחלה כשכר על ה"ועבדום וענו אותם", והא שכתוב בהמשך ל"דן אנכי", הוא משום שביחד עם שכר העבודה לישראל הי' זה ג"כ עונש להמצריים - שנלקח מהם רכוש גדול, עד ל"ונצלתם את מצרים" (אבל עונש שלהם הוא ענין אגב וטפל, והעיקר הוא שישראל מקבלים שכרם).

והחילוק בין ב' אופנים אלו:

לפי אופן הא':

(א) אין שום נפק"מ באיזה אופן הרכוש גדול מגיע ליהודים, שהרי עיקר הכוונה הוא שהרכוש גדול ילקח מהמצריים, שהרי ענין זה שישראל מקבלים הרכוש הוא רק ענין צדדי, ולכן אין שום נפק"מ באיזה אופן מקבלים ישראל הרכוש גדול שלהם.

לפי אופן הב':

(ב) מכיון שעיקר הכוונה של "ואחרי כן יצאו ברכוש גדול" הוא בעיקר שכר עבודה, על ה"ועבדום וענו אותם", הרי צריך להיות באופן של תשלום, ולכן צריך להיות גלוי ונרגש שהמצריים הם הנותנים הרכוש גדול, היינו שהרכוש גדול שהם מקבלים הוא שכר עבודה שלהם.

ועפ"ז: לפי אופן הא': מכיון שהעיקר הוא עונשם של המצריים, לכן הי' מספיק הרכוש גדול שקיבלו ישראל במכת חושך, מכיון שלפעל נלקח מהמצריים רכוש גדול וזהו עונשם. אבל לפי אופן הב': מכיון שהעיקר הוא תשלום לישראל לא מספיק הרכוש גדול שקיבלו במכת חושך שהרי אז לא הי' ניכר וגלוי לכל, שהם הנותנים הכסף. (ובהערה 28 שם מסביר שאם היו בנ"י לוקחים את הרכוש מהמצריים בעל כרחם או גם שלא בידעתם, כנ"ל, לא רק שבנ"י לא היו מרגישים בזה תשלום על העבודה, כ"א שהיו יראים שהמצריים יחזרו ליטול מהם כו').

ועפ"ז ממשיך לבאר שם המדרש שהטעם של "יצאו ברכוש גדול" הוא מפני פתחון פה של אברהם אבינו, שהרי מצד עצם הבטחתו של הקב"ה לאברהם הי' יכול לקויים ע"י הרכוש גדול שקיבלו במכת חושך, שהרי בהבטחת הקב"ה לאברהם לא הי' מפורש בדיוק הכוונה. משא"כ מצד אברהם שהוא יכול לבא ולטעון כ"אב" של עם ישראל: שהמכוון דהרכוש גדול יהי' בעיקר לטובת ישראל, (זהו הרי ענין של שכר על ה"ועבדום"), ודוקא עי"ז יש להם "תנחומין" על הגלות המר דמצרים. ע"כ תוכן השיחה שם.

שהרי ישראל יכול לטעון, אין הכי נמי שהם קיבלו עונשם, אבל אין זה תנחומין על העבודה שלנו, ולכן צריך להיות שיהי' גלוי לכל שהם לקחו את זה כתשלום (אע"פ שלכאורה הרי מכיון שהם מקבלים כסף וכו', אז מהו החילוק אם זה גלוי לכל או לא? אבל מכיון שהציווי דמכת חושך הי' בעיקר לענוש המצריים, לכן אין זה תנחומין), ומוסיף שמכיון שהיו יראים שהמצריים ילקחו וכו' ... לכן אין זה תנחומין.

והנה לכאורה המבואר בשיחה זו הוא בסתירה להתבאר בענין מצוה הענקה, שהרי:

א) בנוגע למצות הענקה, ביחס להנותן, מסביר, שמצדו צריך להיות דוקא ענינים שבכלל ברכה הם, כדי שיהי' פעולה נמשכת, והכרת טובה וכו', משא"כ בחכ"א שם כותב שמצד המצריים וכו' אין כ"כ חילוק בכלל אם זה מגיע לבנ"י, העיקר הוא שהרכוש גדול לא יהי' אצליהם, היפך הנת' בשיחה הנ"ל?

ב) ביחס להמקבל במצות הענקה, כותב: שמכיון שהעיקר הוא שיהא ניכר באותו רגע שהוא בן חורין, לכן אין שום חילוק אצלו, א) אצל מי הי' עבד מקודם. ב) ממי בא הענקה, שהרי העיקר הוא שהוא במצב של חרות באותו רגע. וגם ש: אינם צריכים להיות בכלל ברכה, משום שזהו רק מצד הנותן, אבל מצד המקבל העיקר הוא שבאותו רגע יהי' ניכר שהוא בן חורין. משא"כ בלקו"ש חכ"א שם מסביר שמצד ישראל (מקבל): צריך הרכוש גדול לבא דוקא ע"י המצריים (הנותן), וגם דוקא כשכר על עבודתם וכו'. שדוקא אז הוא התנחומין? היפך הנת' בשיחה הנ"ל.

והנה בגופו של ענין יש לומר שבלקו"ש חכ"א שם כשהוא מדבר אודות הנותן, הכוונה הוא בעיקר: עונש המצריים, ומצד עונש המצריים אז אין חילוק כ"כ בנוגע לישראל המקבל, משא"כ במצות הענקה וכו' מדבר בעיקר בנוגע להענקה, היינו פעולה של חירות.

היינו: כשמדבר שמצד המקבל אין החילוק ממי בא הענין של הענקה, וכו', ושאין צריך להיות בכלל ברכה, אז אינו מדבר בנוגע שיהי' להם תשלום וכו', ועי"ז הוא ענין של תשלומין, היינו שעוזר גם על העבר ... קבלת שכר, אלא מדבר בעצם הענין שעכשיו הוא בן חורין, ומצד זה באמת אינו חילוק וכו'.

וכן כשמדובר אודות הנותן במצות הענקה, אינו מדבר על עונשו שמצד זה צריך ... אלא שמדבר בעיקר על פעולתו שעכשיו יהי' בן חורין, וכו' ... שמצד זה צריך להיות שיהי' פעולה נמשכת, (משא"כ כשמדבר אודות הענין דעונש אז אין החילוק אצל הנותן, מי הוא מקבל וכו' ובאיזה אופן, העיקר הוא: שהם קיבלו עונשם, (ויש להאריך בזה יותר).

ובנוגע לביזת מצרים: כשמדובר בנוגע לישראל המקבלים, ביחס כפרה על העבר - שכר עבודה, אז יש חילוק שישראל יקבלו דוקא מהמצריים, ושהי' ניכר וכו', אבל כשמדובר על הנקודה של חירות אז מצדם אין חילוק וכו' ממי הם מקבלים, וכו', העיקר הוא שהם יקבלו הכסף מהמצריים, וכו'. וזה שמדבר שבנוגע לישראל אז צריך להיות ניכר ממי בא וכו', זהו דוקא אם רוצים שיהי' תנחומין לישראל על העבר.

ובנוגע לביזת מצרים ביחס להנותן (מצריים): כשמדובר אודות עונשם של המצריים, אז אין חילוק למי הולך הרכוש גדול כ"כ, וכו', אבל כשמדובר אודות הפעולה שהם יעשו שיהי' ניכר שעכשיו הם בן חורין, אז העיקר הוא שיבא לישראל וכו'.

במלים קצרות: כשהמדובר הוא בנוגע לתנחומין על העבר, אז צריך להגיע דוקא לישראל, וכשהמדובר הוא אודות שעכשיו יהיו בני חורין, אין צריך להגיע דוקא מהמצריים, (רק כשמדובר אודות תנחומין על העבר, צריך להגיע דוקא ע"י המצריים) וכו'.

וכשמדובר אודות עונש, אז אין חילוק למי זה מגיע וכו', וכשמדובר אודות בן חורין (מצד הנותן), אז צריך להגיע דוקא לבנ"י, ודוקא ממנו וכו'.

אבל בעיקר עוד נשאר השאלות דלעיל, לפני האריכות מלקו"ש חכ"א שם, ועוד יש לעיין ולתווך בענין זה הרבה, ואע"פ ש"שבעים פנים לתורה", אבל נעים יותר כששני הענינים מתאימים: ואין סתירה ביניהם, ולכן אקוה שקוראי הגליון יעירו הערותיהם בענין הנ"ל. ותודה מראש.

הרב יצחק אחנה
- תושב השכונה -

ס. בגליון נ (שנב) הקשה הרב מ.ל. וז"ל בלקו"שואתחנן ש.ז. באות ב' בחצאי ריבוע מסביר כ"ק אדמו"ר שליט"א ההכרח מה שמכריח כ"ק אדמו"ר הזקן בשער היחוד לבאר שהשלילה בפסוק וידעת גו' ועל הארץ מתחת הוא לא לשלול מדעת או"ה שק גו' ועל השמים כבודו (ולא על הארץ) ושע"ז אומר (שגם) בארץ מתחת גו' ואדמוה"ז אינו מפרש כן, כ"א שהשלילה בפסוק הוא שאין אלקה בארץ מתחת (מתחת לארץ, במים) חוץ ממנו וההכרח לפרש כן הוא שקאי על פסוקים הקודמים ששם כתוב פן תשחיתון גו' תבנית כל דגה אשר במים גו' וזהו ששולל בפסוק וידעת גו' שגם במים אין אלקה זולתו.

וצריך להבין:

(א) שפסוקים הקודמים מדבר לא רק במים כ"א בשמים ובארץ (וגם במים)

(ב) למה לנו לפרש כן הלא ההכרח הוא פשוט שמסיים "אין עוד" ויש לפרש אין עוד כפשוטו והיינו ששולל הס"ד שיש כמה אלקה עכ"ל,

ולכאורה י"ל (וכן משמע בפרטי הלשונות בליקוט הנ"ל) שההכרח הוא בשני דברים דהיינו נוסף על ההכרח שהשלילה היא שאין אלקה אחר בארץ חוץ ממנו. מביא גם הכרח לפירושו של

אדמו"ר זי"ש יועל הארץ מתחת"פירושו במים מתחת לארץ ולכאורה היו יכולים לפרש שזה ארץ כפשוטה (וכפשטות לשון המדרש המובא בשיחה הני"ל) וזה שכתוב מתחת היינו ביחס לשמים שהוא ממעל והפירוש בפסוק הוא שהפסוק בא לשלול שאין אלקה חוץ מנו בארץ ולא שהשלילה היא שאין אלקה אחר חוץ ממנו במים מתחת לארץ וע"ז מביא שהכרחו של אדמו"ר לפרש כן היתה שמכיון שפסוק זה בא בהמשך לפסוקים הקודמים שכתוב פן תשחיתון גו' תבנית כל דגה אשר במים מתחת לארץ ששם הפירוש של מתחת לארץ הוא מים ומזה מובן שגם בפסוק דידן בפירוש ב"ועל הארץ מתחת" הוא במים מתחת לארץ.

אברהם שמואל זאיאנץ
ישיבת ת, א, ללו,
ירושלים

ש י ח ו ת

ג. בהמשך למשנ"ת בשיחת ט"ו תמוז תשמ"ו אודות מהדורות דהרמב"ם, ונת' בזה אשר מכיון שבמשך הדורות למדו הרמב"ם באופן מסוים ונפסקה כך ההלכה עפ"ז - גם כשנתגלה אח"כ שבזמן מאוחר יותר פסק הרמב"ם באו"א אין לזוז מפסק הראשון, ע"ש באורך.

יש לעורר על ענין דומה קצת שהזמן גרמא בנוגע ללימוד שיעור היומי ברמב"ם.

ובהקדים: לכאורה פשוט הדבר, שיוצאים הענין דלימוד כל ספר הרמב"ם כאשר לומדים אותו בדפוסים הנפוצים, למרות שבמקומות רבות יש שינויים בכת"י, ויתירה מזו, בכמה מקומות ישנן טעותי הדפוס דמוכח (כידוע שדפוס ווארשא לקוי מאד). מכל מקום, מכיון שכך למדו הרמב"ם במשך הרבה שנים וכו' מסתבר שיצא ל"ח לימוד הרמב"ם גם כשלומדים בדפוס ווארשא (מלבד אם הוא טעות גם כ"כ עד שאין להלכה שום הבנה כלל, כן נראה לכאורה).

אמנם עדיין יש מקום לחקור, דהנה כ"ק אדמו"ר שליט"א קבע שנלמוד לא רק ההלכות עצמן אלא גם הקדמות הרמב"ם, וכן מנין המצות להרמב"ם שבריש ספר היד וכן מנין המצות שעל סדר ההלכות שבריש ספר היד, נוסח על הברורות שבתחילת כל הלכה והלכה (ועד שדייק כ"ק אדמו"ר שליט"א שיאמרו גם התיבות "וביאור מצות אלו בפרקים אלו").

והנה בהוצאות פרענקל (קאפח) מצינו שבריש כל סדר (מה"ד ספרים) יש חזרה על מנין המצות על סדר ההלכות של

כל ספר ולדבריהם כ"ה בכל הכת"י אלא שנשמט ע"י המדפיסים ונשאלת השאלה: האם עתה שנתגלה זה יש חובה ללמוד בתחילת כל ספר וספר עוה"י את מנין ההלכות על סדר ההלכות של ספר זה כפי שנדפס בהוצאות פרענקל (קאפח) (וכמובן, כאו"א יכול ללומדו מהנדפס בתחילת ספר היד)?

כי לכאורה בכגון דא אין לומר שלאחרי שכבר נקבע בדפוסי רמב"ם הנפוצים באופן אחד אין לשנות - כל כאן בודאי אין המדובר בפסקי הלכה, ועוד זאת אא"פ לומר כלל שהי' רגיל ללמוד כן הרמב"ם, שהרי ודאי לא היו רגילים ללמוד (בדורות האחרונים עכ"פ) מנין המצות להרמב"ם על הסדר. ובפרט לדייק - אם להכפיל לימודו לפני כל ספר וספר. ואם כן אין כאן אלא מעשה ידי המדפיסים שחסכו את ממונם וכו' ולא חזרו והדפיסו מנין זה. והרי גם ב'רמב"ם לעם' חסכו ולא הטריחו א"ע להדפיס מנין המצות הרגיל שבריש ספר היד (והדפיסו רק מנין המצות על סדר ההלכות)

ואם נכונים הדברים - הרי זה ענין שהזמן גרמא, כי בשבוע זה מתחילים ללמוד ספר קרבנות, וכנ"ל, אם נכונים הדברים לכאורה כדאי לעורר שיש ללמוד גם מנין המצות שעל סדר הלכות הרמב"ם המצות השייכות לספר קרבנות.

ואם שגיתי ה' יכפר בעדי,

א' מאנ"ש

- ברוקלין נ.י. -

ד. בהתוועדות דכ"ף מנחם אב ש.ז. - נתבאר בענין ז' מצוות בני נח, שבנ"י נצטוו לכופ כל באי עולם כמ"ש ברמב"ם (הל' מלכים פ' ה').

והוא מ"ש בפרקי אבות (פרק ג' משנה י"ד) - "חביב אדם שנברא בצלם וכו"י שזה קאי על אוה"ע שיש להם גי' צלם. וממשיך: "חבה יתירה נודעת לו"י שזה קאי על הצלם שיש לבני"י. אך מ"מ יש צד השווה ביניהם שיש לשניהם צלם (אע"פ שזו דרגה שונה לגמרי), וזהו בכדי שבנ"י ישפיעו על בני נח בנוגע לז' מצוות דילהו.

עיי' בזה בארוכה בהוספות לביאורים של כ"ק אד"ש לפרקי אבות - (ע' 266).

כ"א לפי"ז מובן - שמ"ש חביב אדם קאי על אוה"ע, ועל"י בארוכה שקו"ט בשדי חמד בערכו, שמבלי' ריבוי דעות בענין זה אי "אדם" קאי על בני"י - או על אוה"ע, ועכ"פ לפי פ"י כ"ק אד"ש במשנה זו יוצא שאדם קאי על אוה"ע.

אך צ"ל - דהנה בפ"ד בפרקי אבות (משנה ל') איתא:
 "והוי שפל רוח בפני כל אדם" ומבאר כ"ק אד"ש (בטעם ההפרש
 בגירסת אדה"ז בין מ"ש בתניא למ"ש בסידור שבתניא (פרק ל')
 גורס והוי שפל רוח בפני כל האדם" ובסידור גורס (והוי
 שפל רוח בפני כל אדם"). על יסוד פני ר"ח בתוס' בלבמות (סא,
 א.) שבנ"י קרויים "אדם" כמ"ש אתם קרויים אדם", ואוה"ע
 נק' "האדם" בה"א, וע"כ בתניא מדובר על דרגת שפלות שצ"ל
 גם לגבי אוה"ע, משא"כ בסידור מדובר בדרגת שפלות שצ"ל דוקא
 כלפי בנ"י וע"כ כותב "בפני כל אדם, (ועי' בבילאורים שם ע'
 128).

(ובתור מאמר המוסגר - ניתן לפרש את המשנה בפ"ג
 לפי שיטת ר"ת דמ"ש חביב אדם שנברא בצלם קאי על בנ"י ומיד
 לאחרי מכן כותב שנאמר "כי בצלם אלקים עשה את האדם" והרי
 זה קאי על אוה"ע וא"כ מה הראיה?)

ואפש"ל שהיא הנותנת דמאחר שמצינו בכתוב שגם לאוה"ע
 יש צלם אלקים, מובן מזה בכ"ש וק"ו שלבנ"י יש צלם ובדרגא
 נעלית באי"ע).

אך צ"ב בנוגע לפירוש המשניות מדוע בפ"ג נוקטים
 ש"אדם" קאי על אוה"ע. ובפ"ד נוקטים "והוי שפל רוח בפני כל
 אדם" הכוונה דוקא על ישראל? וצ"ע בכ"ז, *

* * *

ה. בגליון נ(שנב) אות ג' שאל הרב ש.ב.ו. עמ"ש
 בקונטרס משיחת ש"פ דברים ש.ז. הע' 14 וז"ל בשיחה
 שם: "שהרי בזמן החורבן ישנו הענין ד-ונשלמה (י"ל
 גם מלשון שלימות) פרים שפתינו... אלא שחסרה עבודה
 הקרבנות במעשה שהוא העיקר", ע"כ בשיחה.

וע"ז שאל שכיון דהמעשה הוא העיקר, אי"כ איך יתכן
 עבודה באופן של שלימות, בעת שחסרה אצלו העבודה העיקרית
 מעשה?

ואפש"ל בזה בפשטות - שהכוונה שיש שלימות מלבד
 ענין המעשה (הגם שהוא העיקר) מ"מ לאידך ידוע שמצוה
 בלא כונה כגוף בלא נשמה, שהכוונה הוא ענין עקרי, ויחד

 * ראה תולדות אבות שם, וביכין ובוועז בארוכה, ועין
 גם בס' בית אהרן חלק ב' ערך אדם עכו"ם הרבה תירוצים ע"ז,
 ומהם: דשאני הכא שהוא לפני מ"ת, ועוד דכיון דאח"כ אומר
 בפירוש חביבין ישראל אפשר לו לכלול מקודם עכו"ם ב"אדם"
 יעו"ש בארוכה.

עם זה המעשה הוא העיקר, ורק את השלימות במעשה חסר.
 ובפרט ע"פ מה שנתבאר לאחרונה... בנוגע למעלה
 דזמן הגלות ד"קלקלתינו זוהי תקנתינו" שבזה"ז התפילות
 במקום קרבנות, ובזה"ב לכ"א היתה עבודתו הפרטית, כהנים
 בעבודתם וכו'. ואסור לישראל לעבוד עבודתו, משא"כ בזה"ז
 כ"א יכול להגיע למעלה שבעבודת הכהנים אפ"י ישראל,
 וא"כ רואים שלימות גדולה (אפ"י על זה"ב) למרות שאין
 מעשה, ופשוט.

הת' שאול משה אליטוב
 - תות"ל 770 -

פ ש ו ט ו ש ל מ ק ר א

ו. ברש"י ד"ה את הברכה (יא, כז): על מנת אשר תשמעו,
 עכ"ל.

וצ"ל: רש"י בא כאן לכאורה לפרש תיבות: אשר תשמעו,
 שהפירוש הוא על מנת אשר תשמעו. ואם כן למה מעתיק תיבות:
 את הברכה מן הכתוב.

ולכאורה ה"ל לו להעתיק תיבות: אשר תשמעו, או תיבת:
 אשר בלבד, ולפרש: על מנת אשר תשמעו, או: על מנת בלבד.

הרב וו. ראזענבלום
 - ברוקלין נ.י. -

ז. בד"ה י' אתם עוברים את הירדן וגו"י (יא-לא) פירש
 רש"י ינסים של ירדן יהיו סימן בידכם שתבאו ותירשו את הארץ".

וצ"ל מה הכרחו של רש"י לפרש כן ומה קשה בפשוטו של
 מקרא שצריך להתעכב עליו?

מה שפ"י המפרשים שהכרחו של רש"י הוא כי יאתם עוברים
 את הירדן למה לי הל"ל כי אתם באים אל הארץ" (הרא"ם ושפ"ח)
 אינו מובן כי הלא כמה פעמים בתורה כתיב לשון זה ואין רש"י
 מתעכב על זה למשל: במדבר לה, י. דברים ד, כו. לא, יג, לב, מז?

הרב אליהו דהאן
 אברך מהכולל
 - ברוקלין נ.י. -

ברש"י ד"ה מן הדרך אשר אנכי מצוה אתכם היום ללכת וגו' (יא, כח): הא למדת שכל העובד עבודת כוכבים הרי הוא סר מכל הדרך שנצטוו ישראל מכאן אמרו המודה בעבודת כוכבים ככופר בכל התורה כולה, עכ"ל.

וצריך להבין, רש"י אמר בפרשת שלח בד"ה את כל אשר צוה וגו' (טו, כג): מגיד שכל המודה בעבודת כוכבים ככופר בכל התורה כולה וכו' עכ"ל.

הרי משם כבר יודעים זה, ולמה אמר רש"י בפרשתינו:

מכאן.

* * *

(ב) בפסוק (יא, כט)... ונתתה את הברכה על הר גרזים ואת הקללה על הר עיבל.

והנה בפרשת תבוא (כז, יב) כתיב: אלה יעמדו לברך את העם על הר גריזים וגו'. וכל ההמשך לזה בפסוקים שאחר פסוק זה.

וצריך להבין, פסוקים אלו שבפרשת תבוא, באים בהמשך לפסוק זה שבפרשתינו, ולמה הפסיק התורה ביניהם בכמה פרשיות.

ע"ד צריכים להבין בנוגע לברכות וקללות שבהר גריזים והר עיבל, הוא:

רש"י אומר בפרשתינו בד"ה על הר גריזים (יא, כט) (וכן עדי"ז בפרשת תבוא בד"ה לברך את העם (כז, יב): ... הופכים פניהם ופתחו בברכה... כל הארורים שבפרשה אמרו תחלה בלשון ברוך וכו', עכ"ל.

ואם כן למה כתב התורה ענינים אלו בלשון קללה, בו בשעה שנאמרו גם בלשון ברוך, ואדרבא תחלה נאמרו בלשון ברוך

ה.ו.ר.

ח. פ"ב פסוק י"ג.

ד"ה "בכל מקום אשר תראה" - מפרש"י "אשר יעלה על לבך" ומוסיף "אבל אתה מקריב עפ"י נביא ומביא ראי' מאלוה הנביא. וקשה - מה מכריח את רש"י להוסיף את הביאור שאתה מקריב ע"י נביא במקום אחר, שלכאורה אין לו שייכות לפסוק ועוד, מביא ראי' מאל"י שמובא בנ"ך, והרי הבן חמש למקרא לא למד זאת עדיין?

הת' משה הלל
- תות"ל 770 -

ברשיי די"ה לא תוכל (יב, יז): ... יכול אתה אבל אינך רשאי, עכ"ל.

צריך להבין, רש"י בא כאן לכאורה לפרש שאין הפירוש של לא תוכל בפשטות פירושו.

ואם כן אינו מובן, בפרשת עקב כתיב (ז, כב): ... לא תוכל כלתם מהר פן תרבה עליך הית השדה.

והרי גם שם אין הפירוש של לא תוכל כפשטות פירושו, אלא שאין זה לטובתם, אבל אם ה"י רוצים היו יכולים לכלתם.

ולמה, אם כן, לא פירש רש"י גם שם: יכול אתה אבל אינו לטובתכם (וכדומה ללשון זה). *

ה.ו.ר.

עה"פ (יב-כו) "רק קדשיך אשר יהיו לך ונדריך תשא ובאת אל המקום אשר יבחר ה' מעתיק רש"י תיבות "רק קדשיך" ומפרש: אע"פ שאתה מותר לשחוט חולין לא התרתי לך לשחוט את הקדשים ולאכלן בשעריך בלא הקרבה אלא הביאם לבית הבחירה".

(א) וצ"ל מה מוסיף רש"י בפירושו על הבנת פשוטו של מקרא? ואת"ל שרצונו לפרש המיעוט של תיבת רק" הלא זה מובן בפשטות הפסוק גם לולי בפירושו?

(ב) גם צ"ל למה צריך רש"י לכתוב תיבות ולאכלן בע"יך" שלכאורה הפסוק אינו מדבר ע"יך?

ה.א.ד.

ל. בפסוק (יג, א) אחר די"ה תשמרו לעשות מפרש רש"י בדי"ה לא תספ עליו, וז"ל: חמשה טוטפות בתפילין וחמשה מינין בלולב ארבע ברכות לברכת כהנים, עכ"ל.

וצריך להבין, רש"י אמר בדי"ה תשמרו לעשות וז"ל: ליתן לא תעשה על עשה האמורים בפרשה.

ולכאורה הפירוש הפשוט בזה הוא, שמה תשמרו לעשות וגו', לא קאי על כל המצות שבתורה אלא על עשה האמורים בפרשה.

ואם כן איך מפרש רש"י שמה שכתב בהמשך לזה: לא תספ עליו וגו', מדבר בנוגע לתפילין, לולב ומזוזה.

הרי בפרשה זו לא נזכר כלל בנוגע למצות אלו.

(* ראה שיחת ש"פ ראה תשכ"ז בארוכה. המערכת)

ולפי זה השאלה הוא גם על הכתוב, למה נזכר בכתוב
זה (המדבר רק בנוגע למצוות מסויימות "האמורות בפרשה" -),
לא תספ עליו וגו',

ולכאורה ה"י מתאים יותר שלא תספ עליו ולא תגרע ממנו,
יהי' כתוב בפסוק (יג,ה), ששם כתוב: ואת מצותיו תשמורו
וגו', ופירש שם רש"י: תורת משה עכ"ל. דהיינו שפסוק זה
מדבר בנוגע לכל מצוות שבתורה, שבמצוות אלו נכלל גם מצות
תפילין לולב ומזוזה.*

ה.ו.ר.

ט. פ"ג פסוק א' ד"ה לא תספ עליו: חמשה טוטפות בתפילין
וחמשה מינים בלולב ארבע ברכות לברכת כהנים, וצ"ל:

(א) מה קשה בפשוטו של מקרא שרש"י צריך לתרץ בזה
שמביא כמה דוגמאות?

ב) ואם יש איזה ענין קשה שלכן רש"י צריך לבאר הרי
כבר תירץ זה לעיל בפ' ואתחנן פ"ב פסוק ב'.

ב) ואם כבר צריך להביאו דוגמא מספיק א' למה שלש?

ג) ועוד לעיל בפ' ואתחנן מביא ג"כ ב' דוגמאות הראשונות
אבל בשלילית אומר "וחמש ציציות" ומדוע פה משנה ואומר ברכת
כהנים?

ד) בכלל צריך להביא שינויי הלשונות בן ב' הפירושים:
חמש טוטפות בתפילין, משא"כ לעיל כותב חמש פרשיות בתפילין,
וגם לעיל מוסיף וכן "לא תגרעו"?

ה) ובכלל צ"ל מה ענין המיוחד במספר חמש שלכן משתדל
רש"י להביא דוגמא מזה? **

הת' שלמה בכור - 770

יב. ברש"י ד"ה תשמרו לעשות (יג, א): ליתן לא תעשה על
עשה האמורים בפרשה שכל השמר לשון לא תעשה הוא אלא שאין
לוקין על השמר של עשה, עכ"ל.

צריך להבין: א) קודם לפסוק זה כתיב (יב, יט):
השמר לך פן תעזב את הלוי כל ימין על אדמתך.

ופרש"י שם בדי"ה השמר לך וז"ל: ליתן לא תעשה על הדבר,
עכ"ל.

* ראה הערה הבאה.

** ראה שיחת ש"פ ראה תשכ"ט בארוכה. המערכת

ולמה לא אמר רש"י שם: שכל השמר לשון לא תעשה הוא
אלא שאין לוקין על השמר של עשה, כמו שאמר כאן.

(ב) גם בפסוק (יב, יג) כתיב: השמר לך פן תעלה עלתיך
בכל מקום אשר תראה.

ופרש"י שם גם כן בד"ה השמר לך וז"ל: ליתן לא תעשה
על הדבר, עכ"ל.

וגם כאן אינו מובן למה לא אמר רש"י: שכל השמר לשון
לא תעשה וכו'.

(ג) גם בפסוק (יב, ל) כתיב: השמר לך פן תנקש וגו'
אבל כאן לא פירש רש"י כלום.

(ד) גם בפסוק (טו, ט) כתיב: השמר לך פן יהי דבר עם
לבבך וגו'.

וגם כאן לא פירש רש"י כלום.

דוחק לומר שהטעם למה לא פירש רש"י כלום בפסוקים (יב,
ל; טו, ט), הוא מפני שסמך על מה שכבר פירש קודם לכן.

דאם כן צריך להבין, למה חזר רש"י ופירש עוד פעם
בפסוק (יב, יט) לאחר שכבר פירש בכמה פסוקים לפני זה בפסוק
(יב, יג).

ולהעיר שבספרי מובא דרשה זה (אבל בשינוי לשון קצת,
וז"ל: השמר לך בלא תעשה), הן על פסוק (יב, יג), ועל פסוק
(יב, יט), ועל פסוק (יג, א) (אבל לא כל האריכות שרש"י מביא,
אלא בקיצור, וז"ל: ... ליתן לא תעשה על כל האמור בפרשה)
ועל פסוק (יב, ל) ועל פסוק (טו, ט).

(ה) בד"ה לא תוכל (יב, יז) פירש רש"י, וז"ל: בא הכתוב
ליתן לא תעשה על הדבר, עכ"ל.

ולמה לא אמר רש"י כאן בקיצור: ליתן לא תעשה על הדבר
כמו שאמר בפסוקים (יב, יג; יב, יט).

ה.ו.ר.

יג. בפרשתינו פ' ראה י"ג פסוק ב' מפרש רש"י אות בשמים
מופת. בארץ ומביא ראיות מן פסוקים, והנה התיבות אות ומופת
מובאים בתורה כמה פעמים. ובאיזה פעמים מפרשם רש"י באופנים
שונים. ראה לדוגמא ואתחנן ד, ל"ד באותיות בסיומנין להאמין
שהוא שלוחו של מקום ובמופתים הם נפלאות שהביא עליהם מכות
מופלאות, ולהעיר שלא ראיתי שרש"י יפרש פירוש המלות כ"א,
הענינים, ולכאור' לכן מפרשם באופנים שונים, ופירושם מתאים
לפני המלות.

ולכן בואתחנן מדובר שהקב"ה לקח לו גוי מקרב גוי מפרש באותות - בסימנים להאמין שהוא שלוחו של מקום, ומלת אות הוא ממין סימן, מופתים-מכות מופלאות, כי במלת מופת יש, והיא נוטריקון של מופלאות. פה בפ' ראה מדובר בנביא שקר שלבוא אות ומופת ולא שייך זה למופלאות רק שיבא סימן על אמיתית ולכן מוכרח לפרש ששניהם הם אל סימן, וא"כ מהו ההפרש לכן מפרש רש"י שא' בשמים והשני בארץ.

ועדיין צריך להבין בפ' וארא ז' פסוק ג' מפרש רש"י על ואני אקשה למען הרבות בו אותותי ותכירו את גבורתי כוונתו על המשך הפסוק והרביתי את אותותי ואת מופתי גו' ומפרש רק מלת אותותי ואפשר במלת (ואת) מופתי כוונתו של הפסוק ותכירו את גבורתי (ומתאים לפי' פרש"י ואתחנן "מכות מופלאות").

ובאותו פ' פסוק ט' על תנו לכם מופת מפרש"י אות. ונראה שאלו שתי והמלות כשהם ביחד אז הם ב' דברים משא"כ אם רק א' מהם אז כוונה א' לשניהם ע"ד פרש"י בגרב וילפת.

עוד צריכים עיון בסיפור המובא בהתמים שאדמוה"ז כתב: בפתקא והי' לו לאות ולאחרים למפות, למה חלקם, הלא שם הי' רק סימן ולא הי' שום דבר מופלא וחזר, וקשה לאמר שאדמוה"ה השתמש פה במליצה, בהגדה של פסח מפרש בעל ההגדה באותות - זה המטה ובמופתים - זה הדם ולפי הכיאר שמביא כ"ק אד"ש הדם מכה הראשנה, ניחא כנ"ל, שאותות זהו סימן, ומופת שייך יותר למכות, וזהו דם של הכאת הכיאר.

הרב משה לברטוב
- ברוקלין נ.י. -

יד. בפסוק (יג, ג) (כנוגע לנביא שקר): ... אשר לא ידעתם ונעבדם.

בפסוק (יג, ז) (כנוגע למסית לעבוד עבודה זרה): ... אשר לא ידעת אתה ואבותיך וגו'.

פסוק (יג, יד) (כנוגע לעיר הנדחת): ... אשר לא ידעתם.

וצריך להבין, למה בפסוק ראשון ובפסוק שלישי אינו מזכיר כנוגע לאבות דהיינו, שגם האבות לא ידעו מזה, ודוקא בפסוק שני מזכיר זה.

וזה שרש"י מפרש בד"ה אשר לא ידעת אתה ואבותיך (יג, ז) וז"ל: דבר זה גנאי גדול הוא לך שאף העובדי כוכבים אין מניחים מה שמסרו להם אבותיהם וזה אומר לך עזוב מה שמסרו לך אבותיך, עכ"ל.

זה לכאורה אינו מתרץ השאלה הנ"ל, שכל זה שייך לומר גם בנוגע לנביא שקד, ועיר הנדחת.

ה.ו.ר.

טו. בפסוק (יג, יא) "וסקלתו באבנים ומת כי בקש להדיח מעל ה' אלוקיך המוצאך מארץ מצרים מבית עבדיך צ"ל למה לא פל' רש"י למה מוזכר כאן אודות יציאת מצרים ומה כקשה עם המדיח כדרכו של רשי בכגון זה כידוע?

ה.א.ד.

טז. פ"ג פסוק יד צ"ע למה פירש"י בתחילה על "בני בליעל" ואח"כ על "אנשים" היפוך סדר הכתוב?

ה.מ.ה.

בד"ה לה' אלקיך" (יג, יז) מפרש רש"י: לשמו ובשבילו" וצ"ל מה פירוש תיבת "ובשבילו" והלא כשרש"י פירש בפרשת תרומה (כה, ב) תיבות ויקחו לי תרומה כתב רק לי לשמי ולא כתב "ובשבילי" ונראה לכאורה כתיבה מיותרת כאן *

*

*

*

ב) עה"פ "לא ידבק בידך מאומה מן החרם למען ישוב ה' מחרון אפו וגו'" (יג, ח) מעתיק רש"י תיבות "למען ישוב ה' מחרון אפו" (כך נדפס בחומשים הנפוצים) ומפרש "שכל זמן שע"א בעולם חרון אף בעולם".

ולכאורה אינו מובן מה שייכות פירושו עם לא ידבר בידך מאומה הלא פעולה זו אינו פועלת ביטול ע"א מן העולם?

ולכך נראה לי להעיר שברש"י דפוס שעוועל כך מודפס ד"ה "למען ישוב ה'" מוסב על הכה תכה, וד"ה "מחרון אפו": שכל זמן שע"א בעולם חרון אף עולם. ולפ"ז הכל מובן ופשוט ודו"ק.

*

*

*

ג) בד"ה "ובנבלתם לא תגעו" (יד, ח) מפרש רש"י "רבותינו פירשו ברגל, שאדם חייב לטהר עצמו ברגל, יכול יהיו מוזהרים

בכל השנה תלמוד לומר אמור אל וכהנים ומה טומאת המת חמורה
כהנים מוזהרים ואין ישראל מוזהרים טומאת נבלה לא כל שכן"

(א) וצ"ל למה הוכרח רש"י לפרש שהאיסור של נגיעת נבילה
לפי פשוטו של מקרא הוא רק ברגל" ולא סתם בכל השנה?.

(ב) למה הדגיש ש"רבתינו פירשו"? (אולי יש לדייק מל'
פירשו דוקא ולא "דרשן" שמורה יותר על פשוטו)?

(ג) מהיכן הראי' לפי פשוטו שטומאת נבילה קלה מטומאת
מת אדרבה מפשטות לשון הכתוב נראה שמטמאה בכל הזדמנות שיהי'?

ה.א.ד.

יח. בפירש"י ד"ה ובנבלתם לא תגעו (יד, ח): רבותינו פירשו
ברגל שאדם חייב לטהר עצמו ברגל יכול יהיו מוזהרים בכל
השנה ת"ל אמור אל הכהנים וכו' עכ"ל.

יש להעיר שגם בפרשת שמיני יש פרש"י כזה, אבל שם הוא
בסגנון הפוך. וז"ל שם בדי"ה ובנבלתם לא תגעו (יא, ח):
יכול יהו ישראל מוזהרים על מגע נבלה תלמוד לומר ... ומה
ת"ל לא תגעו ברגל וזהו שאמרו חייב אדם לטהר עצמו ברגל.
עכ"ל.

קודם לזה, בפסוק זה עצמו נאמר: מברשם לא תאכלו וכן
על דרך זה בפרשת שמיני.

אבל שם מפרש רש"י על זה, וזה לשונו: על בשרם
באזהרה ולא על עצמות וגידין וקרנים וטלפים, עכ"ל.

וכאן אינו מפרש כלום ע"ז.

וצריך להבין, ממה נפשך, אם רש"י סמך שהבן חמש למקרא
יזכור מה שפירש בפרשת שמיני, ולפיכך לא חזר ופירש זה עוד
פעם,

למה חזר ופירש עוד פעם סוף הפסוק.

ואם אין רש"י סומך שהבן חמש למקרא יזכור מה שפירש
בפרשת שמיני, למה לא חזר ופירש תחילת הפסוק.

ועוד צריך להבין, בנוגע לתנשמת, שלך ודוכיפת, פירש
רש"י בפרשתינו עוד פעם, ולא סמך על מה שפירש בפרשת שמיני,

משא"כ לנץ, כוס וינשוף, לא פירש עוד הפעם בפרשתינו.

ואם כן, גם כאן אינו מוכן, ממה נפשך, או שהי' צריך
לפרש הכל עוד פעם, או לא לפרש כלום, ולאמר כמו שאמר בנוגע
לעשרת הדברות, ומלאכת המשכן: כבר פרשתים.

* * *

בפרש"י ד"ק והראה ואת האל' וגו' (יד, יג), היא ראה
היא אלי היא דל'... ולמה הזהירך בכל שמותי' שלא ליתן פתחון
פה לבעל דין לחלוק וכו', עכ"ל.

וצריך להבין, למה לא פירש רש"י זה בפרשת שמיני בפסוק
זיא, (יד): ואת הדאה ואת האלי למינה.

* * *

בנוגע לאכילת מעשר שני נאמר בפסוק (יד, כג): ...
למען תלמד ליראה את ה' אלקיך כל הימים,

וצריך להבין מהו השייכות של יראה לאכילת מעשר שני.

הנה בילקוט מעם לועז מביא וז"ל: ... כשתעלה לירושלים
ותראה את כל המעמד הנהדר הזה, כהנים בעבודתם ולויים בשירים
וישראל במעמדם, וסנהדרין יושבים ודנים ומורים הוראות...
אז תלמד ליראה את ה' אלקיך, עכ"ל.

הנה נוסף לזה שצריך להבין למה לא פירש רש"י כלום
על זה, צריך להבין, בפסוק (יב, ז) נאמר: ואכלתם שם לפני
ה' אלקיכם ושמתם וגו', (ושם המדובר גם בנוגע למעשרותיכם
הנאמר בפסוק לפני זה), ולמה לא נזכר שם ענין היראה. ואדרבא
שם נזכר ענין השמחה.

וכן על דרך זה בפסוק (יב, יא) נאמר: ... שמה תביאו ..
מעשרותיכם וגו', ובפסוק שאחר זה נאמר: ושמתם וגו'.

ולמה לא נזכר כאן ענין היראה, אלא אדרבא ענין

השמחה.

* * *

ברש"י ד"ה ואכלת וגו' (יד, כג): זה מעשר שני שכבר
למדנו ליתן מעשר ראשון ללויים שנאמר כי תקחו מאת בני ישראל
וגו'... על כרחך זה מעשר אחר הוא, עכ"ל.

וצריך להבין, רש"י פירש בד"ה מעשרותיכם (יב, ו):
מעשר בהמה ומעשה שני לאכול לפני מן החומה, עכ"ל.

למה לא פירש רש"י שם, כל זה.

ה.ו.ר.

לט. בד"ה שמוע תשמע" (טו, ה) מפרש: "שמע קמעא משמעיעין
אותו הרבה".

וצ"ל למה לא פירש כעין מה שפירש כבר בפרשת עקב

(יא, יג) בד"ה "והי' אם שמוע תשמעו": אם תשמע בישן תשמע
בחדש". וא"כ גם כאן יכל רש"י לפרש (אחר שפירש בד"ה "רק
אם שמוע תשמע" אז לא יהי' בך אביון") בד"ה זה "תשמע בישן
ובחדש"?

ה.א.ד.

כ. ברש"י ד"ה והעבטת גוים (טו, ו): יכול שתהא לזה מזה
ומלוח לזה ת"ל ואתה לא תעבוט, עכ"ל,
ובד"ה ומשלת בגוים רבים (באותו פסוק): יכול עובדי
כוכבים אחרים מושים עליך ת"ל ובך לא גמשולו, עכ"ל.

וצריך להבין, למה בד"ה השני מעתיק רש"י גם תיבת:
רבים מן הכתוב, ובד"ה הראשון אינו מעתיק תיבת רבים.

ה.ו.ר.

כא. בד"ה "לוי" (טו, י) פירש רש"י "לכנו ובינך" וצ"ל מה
קשה בתיבת "לוי" שצריך לפרשה ומה הכרחו של רש"י לפרש
באופן זה?

ה.א.ד.

כב בפרשתינו עה"פ: "נתון נתון לוי" (טו, י) מפרש רש"י -
"אפילו מאה פעמים", וצ"ל מדוע לפני"כ בפסוק ח' עה"פ פתוח
תפתח מפרש רש"י אפילו כמה פעמים?

וגם צ"ל מדוע בנוגע לעני בכלל כתוב פתוח תפתח, וגבי
שנת השמטה כתוב נתון נתון?

* * *

(ב) עה"פ "וזבחת פסח לה"א צאן וזבחת במקום אשר יבחר ה'
לשכן שמו שם" (טז, ב).

מעתיק רש"י התיבות "וזבחת" ומפרש: "תזבח לחגיגה... ועוד
למדו רבותינו דברים הרבה בפסוק זה", עכ"ל רש"י.

וצ"ל:

(א) מה זה נוגע לפש"מ שרבותינו למדו דברים הרבה על
פסוק זה, ואם זה כן נוגע יש לכתוב א"ז בפירושו?

(ב) גם צ"ל עה"פ - מ"ש "במקום אשר יבחר ה' לשכן שמו
שם" מה מוסיף בתיבת "שם לכאורה הרי כתוב שזה מקום אשר בחר
בו ה'?

ועדי"ז על הפסוק - "והי' המקום אשר יבחר ה"א בו לשכן שמו שם, שמה תביאר וגו'" דצ"ל מה אריכות הלשון שם שמה?

הת' שאול משה אליטוב:
- תות"ל 770 -

כג. בד"ה "כי בחפזון יצאת (טז, ג) מפרש רש"י ולא הספיק בצק להחמיץ וזה יהי' לך לזכרון וחפזון לא שלך הי' אלא של מצרים שכן הוא אומר ותחזק מצרים אל העם.

לכאורה נראה שכאן בא רש"י לפרש המשך הפסוק "תאכל עליו מצות לחם עוני כי בחפזון יצאת" וא"כ לפ"ז צ"ל למה מוסיף "וזה יהי' לך לזכרון"?

ג- וגם צ"ל למה הוכרח רש"י לפרש וחפזון זה לא שלך ו- כו"ל.

ה.א.ד.

כד. רשימת ביאורי כ"ק אדמו"ר שליט"א בפירש"י פ' שופטים

<u>נת' בהתוועדות</u>	<u>ד"ה</u>	<u>פרק ופסוק</u>
שופטים תשכ"ה (פ)	שופטים ושוטרים	טז, יח
¹ שופטים תשכ"ז	תמים תהי' עם ה' אלקיך	יח, יג
² שופטים תשכ"ט	הירא ורך הלבב	כח, ח
שופטים, תצא, תבא תשמ"א ³	וערפו	כא, ד
שופטים תשכ"ה*	ואתה תבער	כא, ט

(1) לקו"ש חל"ד ע' 64-69. 2) לקו"ש ח"ט ע' 121-132.

(3) לקו"ש חכ"ד ע' 121-131.

(* לע"ע אין תח"י הנחה.

ש ו נ ו ת

כה. בסה"מ תק"ע ע' קפז מביא: הנזכר בספרי קבלה שמר"ח אלול מתחילין להאיר לגמדה"ר. ומר"ה ועד יוהכ"פ. חוזרים ומאירים לגמדה"ר. הללו עד יוהכ"פ שאומרים ויעבור ה' על פניו כו' בקול רם,

לעי"ע נעלם ממני מקומו ומי שיודע איפה כתוב מטובו לפרסמו בקובצים הבאי'.

* * *

ב. להעיר מס' חידושי ופירושי מהר"ק על רש"י בתחלתו שכותב על רש"י: ופתח פ"י החומש בא' וסיים בתיו.

* * *

ג. בתורת לוי יצחק סנהדרין ע' קפט בנידן בן סורר ומורה כותב: ולכן ג"פ [סורר] ומרה שהאב והאם אומרים כתיב ומרה חסר ו'.

ויש לעינין פ"י הר"ת ג"פ. ואולי צ"ל: ג"כ (או כיו"ב).

* * *

ד. באוה"ת תולדות ע' קמ כותב: ענין ק"כ צירופי אלקי' שבמל' ע"ב צירופי הראשונים הם בקדושה ומ"ח צירופים האחרונים נק' אדמת בני חם שמהם יניקת החיצונים דאלקים אחרים עובדי כוכבים כו' וכמ"ש בסידור האריז"ל בתיקון חצות גבי אלקים באו גוים נחלתך.

ויש לעינין כוונתו במה שמצינין לסידור האריז"ל. וז"ל הסידור שם: כי בעונות בהכללו' (יש לעינין פ"י תיבה זו) אלקים אחרים בק"ך צירופים אלקים ביסוד נוק' דעשי' אז תחת עבד כי ימלוך ושפחה כי תירש גבירתה ואז אלקים באו כו'.

* * *

ה. באוה"ת ראה סידר המו"ל כמה מאמרים והם א) ראה אנכי ב) ראה אנכי ג) ביאור ד) שילך ללק"ת ה) עוד לד"ה ראה אנכי.

מאמר הא' נדפס שם ע' תרלה. ומאמר ה' נדפס שם ע' תרסו. ובלקו"ש חי"ט ע' 147 הערה 64 כותב שמאמר "ה" נאמר (או נכתב) אחר מאמר "א" (כן מובן הכוונה שם).

ולהעיר (אעפ"י שבלקו"ש הנ"ל כותב "מסקנתו" (של הצ"צ) הוא כמ"ש במאמר "ה" הנ"ל. הנה בהערת המו"ל שם בכרך האזינו

ע' תתקעז מביא: (שכ"ק אדמו"ר מהר"ש אמר מאמר הא' ו) נדפס
בסה"מ תרכ"ו. ולכאו' זהו רבותא טפי ממשנה (ראשונה) לא זזה
ממקומה.

* * *

(ו) בילקוט ראבני פ' מטות עה"פ: שבר תשבר מצבותיהם וגו'
יעקב כרת ברית עם לבן שלא ירשו בניו ארץ אדום והציב מצבה
לעדות ולא הלי' דוד יכול ליוורשם עד ששיבר אותה מצבה
וז"ש משה שבר תשבר מצבותיהם (מפרשים).

לע"ע לא ידוע לי אי' מקום כבודו של המפרשים הנ"ל,
ולכאו' יש לעיין אצל' שה"י שייכות בין עשו ללבן (עכ"פ בנוגע
ליעקב) אבל שלבן יכרות ברית עם יעקב שלא יכבוש ארץ אדום
צ"ע לכאו'.

ולתעיר שתוכן הענין הנ"ל הובא בפרד"א פל"ו (ובערוך
מערכת עור מצינו לפרק הנ"ל פל"ז?) ושם: ארץ ארם!

* * *

(ז) באוה"ת בהעלתך ע' שצח כותב: נהענין הוא ע"ד מ"ש
בפרש"י בחומש (פ' בהעלתך) כמה שבעשיו נאמר נפשות עשיו
וביעקב נאמר שבעים נפש.

ולכאו' התיבות המוקפות (פ' בהעלתך) הם סימן למחיקה
ותמ"ל לא הרגיש בזה.

* * *

(ח) בנו של ר' עקיבא הלי' ר' יהושע. ידוע השקו"ט אם זהו
ר' יהושע בן קרחה נדעת רש"י שזהו ריב"ק כמבואר בארוכה
בסדר הדרגות בחלק תנאים ואמוראים בערכו.

(ולתעיר שבאוה"ת קרח ע' תרנ"ט כתב צדיק כתמר יפרח
ס"ת קרח בלע"ד שצ"ל ע"ד כל חכמי ישראל לפני כקליפת השום
חוץ מן הקרח הזה, לכאו' דבר ברור שחסר כאן תיבה וצ"ל:
בלע"ד שצ"ל קרח (קוף בסגול ניש צרוני) ע"ד... ואם שגיתי
אתי תלין משוגגתי)

(ולתעיר ר'א) מארות לול יצחק ע' שפו: ר' יהושע בן קרחה
שה"י דנרש שמות במד"ר פ' לך בפי ברע מלך סדם, (ב) משער
הגלגולים הקדמה ל"ו; גם א"ל מורי ז"ל, כי הוא ראה בעיניו
את ר' יהושע בן קרחה, ואת ר' יהושע בנו של ר' עקיבא,
ואינם איש אחד הפך מ"ש רש"י בפ"ק דשבועות בסוגיא דבהרת
שניהם אחד, ויש לעיין אם יהי' נוגע להלכה אם אפשר לפסוק
כשער הגלגולים הנ"ל.

הרב שמואל דוד ח. הכהן

- ברוקלין נ.י. -

הרבה פעמים מוצאים קשר, ולפעמים קשר בולט, בין שיעורי החת"ת ושיעורי הרמב"ם ולפעמים גם קשר לענינו של יום וכמה מהם רשמתי כדלהלן:

(צטטתי מספר המצוות להרמב"ם, במקום ספר יד החזקה, מפני שרוב הפעמים, הקו המשותף שבין השיעורים השונים נמצא בנושא הכללי שבשיעור הרמב"ם, לאו דוקא בהלכות הפרטיות).

(א) שיעור תניא:

(אגה"ק - פרק כב' - דף קלד' עמוד א').

"ההיתה כזאת מימות עולם וכו' לשאול בעצה גשמיות כדת מה לעשות בעניני העולם הגשמי וכו' וכן משארז"ל ונהנין ממנו עצה ותושי' הילינו בל'ת הנקרא תושי' וכו'".

(ב) ד' מרחשון, שבת פרשת נח, כשהיתה רעידת אדמה בנו יארק.

הפטרת נח:

(ישעי' - נד' - י').

"כי ההרים ימושו והגבעות תמוטינה".

(ג) ה' מרחשון, יום ראשון.

שיעור תניא:

(אגה"ק פרק כו' - דף קמ"ג - עמוד א').

"ועוד יש להפליא הפלא ופלא איך אפשר שלימות המשיח לא יצטרכו לידע הלכות איסור והיתר וטומאה וטהרה וכו' וגם טומאת המת יהי' צריכים לידע כדכתיב הנער בן מאה שנה ימות וכו'".

שיעור סה"מ להרמב"ם:

(מע קז').

"הצווי שנצטוינו בטומאת המת וכו'".

(ד) יג' מרחשון, יום ב'.

שיעור חומש:

(וירא - שני - פסוק יט' - רש"י ד"ה "למען הביא").

"על בית אברהם לא נאמר אלא על אברהם למדנו כל המעמיד בן צדיק כאילו אינו מת".

שיעור תניא:

אגה"ק - פרק כז' - דף קמו' עמוד ב')

"ובמילי דעלמא בפירוש אהמר בזוה"ק דצדיקיא מגינין על עלמא ובמיתתהון יתיר מבחיהוון".

(ה) יג' מרחשון, יום ב'.

שיעור חומש:

(וירא - שני - פסוק כג' - רש"י ד"ה "ויגש").

והגשה לתפילה וכו' ולכל אלה נכנס אברהם לדבר,

טז*) קשות ולס"ס ולתפלה,

(פסוק כד).

"אולי יש חמשים צדיקים בתוך העיר האף תספה ולא תשא למקום למען חמשים הצדיקים אשר בקרבה וגו' ויאמר ה' אם מצאתי בסדם חמשים צדיקים בתוך העיר ונשאתי לכל המקום בעבורם וגו' אולי יחסרון חמשים הצדיקים חמשה התשחית בחמשה את כל העיר ויאמר לא אשחית אם אמצא שם ארבעים וחמשה וגו'".

שיעור תניא:

(אגה"ק - פרק כז - דף קמו' עמוד ב').

"ואלמלא צלותא דצדיקיא בהווא עלמא לא אתקיים עלמא רגעא חדא".

(ז) כט' כסלו, יום ה'.

שיעור חומש:

(מקץ - חמישי פסוק יב').

ואת הכסף המושב בפי' אמתחתיכם תשיבו בידכם אולי משגה הוא".

שיעור סה"מ להרמב"ם:

(מ"ע קצד').

"הצווי שנצטוינו להשיב את הגזלה וכו'".

(ז) ו' טבת, יום ג'.

שיעור חומש:

(וילגש - שלישי - פסוק כז' - רש"י ד"ה "ותחיל רוח יעקב").

רתה עליו שכונה שפירשה ממנו".

שיעור תניא:

(לְקוּטֵי אַמְרִים - פֶּרֶק ו' - דָּף ל' עֵמוּד ב').

"וצד הקדושה אינו אלא השראה והמשכה מקדושתו של הקב"ה ואין הקב"ה שורה אלא על דבר שבטל אצלו יתב' וכו' ולכן אמרו רז"ל שאפ"ל אחד שיושב ועוסק בתורה שכונה שרוי' כו' וכל ב"י עשרה שכינתא שריא לעולם וכו'".

(ח) ט' טבת, יום השבת.

(וילגש שביעי - פסוקים ג' כב')

ויקן יוסף את כל אדמת מצרים לפרעה כי מכרו מצרים איש שדהו וגו'.

שיעור סה"מ להרמב"ם

(מ"ע רמה')

"הצווי שנצטוינו בדין מקח וממכר וכו'".

(ט) יד' טבת, יום ה'.

שיעור חומש:

(וילחי - חמישי - פסוק כו' - רש"י ד"ה "נזיר אחיו")

"ור"ד ותשב באיתן קשתו על כבישת יצהו באשת אדוניו וכו'".

שיעור תניא:

(לְקוּטֵי אַמְרִים - פֶּרֶק ט' - דָּף יד' עֵמוּד ב').

"אך נפש הבהמית שמה קליפה רצונה להפך ממש לטובת האדם שיתגבר עליה וינצחנה כמשל הזונה שבזה"ק".

(ז) יג' שבט, יום ה'.

שיעור חומש:

(בשלח - חמישי - פסוק ג').

"מי יתן מותנו ביד ה' בארץ מצרים בשבתנו על סיר הבשר באכלנו לחם לשבע כל הוצאתם אתנו אל המדבר הזה וגו'".

שיעור תניא:

לקוטי אמרים - פרק כ' - דף כו' עמוד א' וב'.

שהי' נודע אצלו אותו דבר שהוא נחמד ונעים.

ז"א) וטוב ויפה להשיגו ולידבק בו כגון ללמוד איזו חכמה או לאכול איזו מאכל ערב וכו' איך להוציא תאותו מכל אל הפועל להשיג המאכל או למידת החכמה וכו'".

לב) ל' שבט, יום ג'.

יעור חומש:

(משפטים שלישי - פסוק ח').

"על כל דבר פשע על שור על חמור על שה על שלמה על כל אבדה אשר יאמר כי הוא זה וגו'".

שיעור סה"מ להרמב"ם:

(מ"ע רמז).

"הצווי שנצטוינו בדין טוען ונטען והוא אמרו יתעלה על כל דבר פשע וגו' אשר יאמר כי הוא זה וכו'".

א. צ. חן

כו. הערות להוספות לסה"מ אתהלך (המשך מגליון מט(שנא)).

שם ע' שכה הערות לע' צח צה בהעלותך את הנרות וזכרתך את בריתי יעקב - ש"פ בחוקותי" נדפס לעיל ע' עדר. (וכל העם רואים - חג השבועות". נדפס בסה"מ פרשיות ח"א ע' שלב). "הן יראת ה' היא חכמה. ש"פ נשא" נדפס לעיל ע' מג.

שם ע' שכן יש להוסיף הערה לע' קיד ד"ה ונתתי מטר ארצך בעתו הנה ד"ה זה הוא על פסוק שבפ' ואתחנן. ומכיון שגם המאמר שלפנ"ז בע' קיד ד"ה ברכי נפשי מאמר פ' ואתחנן כמצויין בהוספות להערות וציונים שם לכן מסתבר שגם במאמר הזה וגם המאמר שבניהם (ע' קיד ד"ה ידל' שלחה בכישור) הם מש"פ ואתחנן תקנ"ח.

(שם הערות לע' קטו "נמצא (בשינויים ובשלימות) בגוכתי"ק אדמו"ר האמצעי... "נדפס בסה"מ נביאים ע' ה (ושם נמצא מוז' שחסר באתהלך כאן ע' קיד בע' ה' שו"ה וזהו עד סוף הקטע ובע' ו קטע המתחלת והנה (הב').

שם ע' שכז (הערות לע' קכט ד"ה אם זכרתך על יצועי "מצא" (בשינויים) בגוכתי"ק אדמו"ר האמצעי 1161 צד, א. נדפס בסה"מ כתובים (א) ע' סז).

שם הערות לע' קלו ד"ה הודו לה' קראו בשמו "ברשימת כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע: "כשהעתיק הוד כק אדמור את מושבו לליאדי - בשנת תקס"א - נסע דרך ליובאוויטש ויתעכב שמה שלשה ימים... אמר אז את הדרוש הודו לה' קראו בשמו של שלשה מאמרים בשלשה ימים... הנחת הרה"ר ר' משה בספר תקס"א - כתי"ק - והנחת כ"י רבינו בעל הצ"צ בספר תרי"ט וביאוריו. המאמר הזה אמרו רבינו בשלשה המשכים...".

הנה הרשימה הנ"ל נפפסה בבטאון חב"ד גליון יט-כ (לח-לט) ע' 35 ואילך והקטע הנ"ל נמצא שם ע' 39 אות לז והע' 20 אמנם בהע' 19 שם כתוב "בזכרונותיו של הוד כ"ק רבינו בעל הצ"צ כתוב אשר על ש"ק נחמו תקס"א באו כ"ק אדמור ומשפחתם לעיר ליאדי, ביום השני דקר נסעו מליאזנא וביום החמישי כשעה אחר מנחה גדולה נסעו מליובאוויטש ולתפלת ערבית באו לליאדי", ולכאן זה סותר למה שהועתק כאן בהערות מכתבי יד שהמאמר נאמר בפ' ויחי בופ' שמות. "ואולי נאמר המאמר ב' פעמים" (לשון הרגיל בכמה מקומות בכגון זה).

שם ע' שכט הערות לע' קצז ד"ה כי תצא. סה"מ הקצרים ע' תרכו הע' 177 כתב שמאמר זה פותח סדרת מאמרים על סדר השנה (סוף אלול ותחלת תשרי) כי תצא, לך ה' הצדקה (סליחות) לה"ע מלכיות (ר"ה), כי שבת שבתון (יוהכפ), עיני"ש, ולהעיר שהמאמר שלפניו"ז בסה"מ אתהלך (ע' קצג) הוא ד"ה ושמתי כדכד שהוא הפטרת פ' ראה וכן' נאמר באותה שנה (תקס"ו).

שם הערות לע' ר ד"ה לך ה' הצדקה "מאמר תמים תהי' הנזכר (בס' מאמרי אדמו"ר הזקן הצקרים ע' תרכו הע') הוא כנראה הנמצא בכת"י 1147 (לה, ב" להעיר מהערות לאגרות קודש (מוהרש"ב) ח"א ע' קנד אגרת נג שכת"י 1147 הוא כ"י של מאמרי הצצ (בוך דברים ח"ג פ' תבא עד פ' ברכה. ואולי צ"ל 1157, ותמוה שלא נדפס בס' מאמרי אדמו"ר הזקן פרשיות.

שם הערות לע' רכב ד"ה להבין ענין התהוות כלים דאצי' נמי ג"כ בקונטי' להשכילך בינה (וראה סה"מ ענינים א' תעז).

שם ע' של הערות לע' רעג ד"ה להבין ענין תפילין נמצא בשניונים בכת"י 797 קפה א" עי' בסה"מ הקצרים ע' תרכה הע' כללית למאמרי תקס"א שהמאמרים שבכ"י 797 קפח, א-קצג, א. הם משנת תקס"א וא"כ מסתבר שגם מאמר זה הוא מתקס"א (וגם מאמר ד"ה להבין ענין התהוות הכלים דאצי' שנדפס בסה"מ אתהלך ע' רכב ובע' שכט נסמן) ובפרט שלאח"ז בא ד"ה להבין ענמן ערב רב שהוא ג"כ מתקס"א.

שם הערות לע' רעד ד"ה וזכרתי את בריתי יעקב לעיל ע'
שכה הערות לע' צח צויין שהוא מש"פ בחוקותי תקנ"ח ושנאמ'
כ"י 1157 ונמ' ג"כ בכ"י 109.

שם הערות לע' רעט ד"ה להבין מאמר רמ בענין ערב רב,
בסה"מ הקצרים ע' תקכה הע' 172 צויין שנמ' בכתי"י 105 (יא
ב) בכותרת: "בעז"ה שבת פ' שלח לך". וכ"ה בהכתי"י 404 נ.א.
797 קצא.ב. והוא משנת תקס"א.

הת' יוסף יצחק קעלער

כז. בפרקי אבות שאומרים (לומדים) בשבת זו, בפרק חמישי
משנה ד, איתא: ...עשרה נסיונות נסו אבותינו את הקדוש
ברוך הוא במדבר, שנאמר: וינסו אתי זה עשר פעמים ולא שמעו
בקולי.

פרקי אבות הם מילי דחסידותא, אם כן צריך להבין איזה
ענין של חסידות יכולים ללמוד ממה שאבותינו לא שמעו בקול
הקב"ה עשר פעמים במדבר.

ועוד אפילו בגנות בהמה טמאה, לא דיבר הכתוב, וכש"כ
בנוגע לאבותינו, וכש"כ במקום שמלמדים מדות טובות, ולפנים
משורת הדין.

הרב וו. ראזענבלום
- תושב השכונה -

ה י ו ס י ו ס

כח. ב' סיון - "אומרים אנא בכח" - ראה ס' גאונים ומקובלין
ח"ד, עמוד ע"ו.

"בלחש" - ראה - שם. ויש חילוקי דיעות בזה באם אומרים
(כנ"ל - שם). וי"ל שלכן אומרים בלחש ע"ד אמירת ברוך שם
כבוד מלכותו לעולם ועד (ראה פסחים נד.).

"ופרוש עלינו - בעמידה" - ראה ס' גאונים ומקובלים
ח"ד, עמוד קיא וש"נ.

י"ד סיון - "כלי פתילה ושמן" - ראה שיחת אור לי"ג
ניסן, ה'תשמ"ה (בלתי מוגה).

י"א סיון - ראה לקו"ת פרשתינו (בהעלותך) לה, סע"ג-ד.
מורה נבוכים ח"א פמ"ב.

ט"ו סיון - "בתחילה אמר אדה"ז דרושים קצרים ומלהיבים מאד" - ראה לקו"ת פרשתינו (בהעלותך) ד"ה וזה גו' כו' וע"פ פתגם אדמו"ר מוהרש"ב - ה"ז מהמאמרים שאמר לפני פ"ב. (ראה הערות וציונים מכ"ק אדמו"ר שליט"א ללקו"ת במדבר לב, ד. וש"נ).

"בתחילה הי' רבינו הגדול אומר דרושים קצרים במאד ... אח"כ ארוכים מעט יותר" - להעיר שביום זה נאסר כ"ק אדמו"ר מוהרי"ל בשנת תרפ"ז. ולהעיר מפתגם אדמו"ר מוהרש"ב "הזית כשאתה כותש אותו נותן שמנו כו'" (הנאמר ביחס ל"ט כסלו). (ראה לקו"ש ח"ד ע' 1321 בשוה"ג) "והם שרשי הדרושים שבתורה אור ולקו"ת" - להעיר שהיום הוא ד' חדשים מיום ט"ו בשבט (שבאותו היום הוזכר הלקו"ת - מתאים לט"ו בשבט ראש השנה לאלול - כולל גפן כפשוטו וכן גפן שבתורה - לקו"ת - כפתגם אדמו"ר מוהרש"ב). וא"כ נמצא שהיום - ט"ו סיון - הוא שלישי השנה המתאים למעלת הגפן אחרי שליש השנה.

ט"ז סיון - "רפואת הנפש רפואת הגוף" - להעיר שביום זה מתחילים ימי הקיץ. וראה המובא בריש ספר ביאורים לפרק"א ובכ"מ שאז הוא זמן מסוגל לבריאת הגוף והנפש.

י"ט סיון - "בחדש מ"ח קבע הצי"צ ... שיעור למוד עם אאזמו"ר בכל יום" - להעיר שביום י"ג סיון הי' חתונת אביו של - יבלחט"א - כ"ק אדמו"ר שליט"א, ולאחרי סיום השבע ברכות קבע שיעורים בלמוד עם חותנו (ראה תולדות לוי יצחק).

"משעה עשירית לילה ובקיץ משעה הרביעית לפנות בוקר" - ראה שו"ע אדה"ז מהדו"ב ס"א. משנת חסידים מס' חצות פ"ז מ"ד.

כ"ד סיון - השואל במה היא ההתקשרות שלו אלי מאחר שאין אני מכירו פנים ... ההתקשרות האמיתית היא ע"י לימוד התורה, כשהוא לומד המאמרי חסידות שלי, קוקא את השיחות ומתחבר עם ידידי אנ"ש ותלמידי התמימים שיחינו בלימודם ובהתוועדותם, ומקיים בקשתי באמירת תהלים ובשמירת זמנה הלימודים, הנה בזה היא ההתקשרות".

ההתקשרות האמיתית: ראה לעיל-ט' אד"ש ובהערות וציונים ח"א וש"נ.

לומד המאמרי חסידות שלי: להעיר מפס"ז יתרו ב, ב שתיבת "אנכי" הוא ראשי תיבות: "אני נפשי כתבית יהבית" והלינו שהכתוב את עצמו בתורה עד"ז הוא בצדיקים שדומים לבוראם.

מאמרים... שיחות: ההפרש ביניהם - ראה גם שיחת יו"ד שבט, תשכ"ד (הנחה בלתי מוגה).

לומד המאמרי חסידות... קורא את השיחות: יש להעיר ע"ד ענין תושב"כ ותושבע"פ, מקרא ומשנה. לומד (המאמרי חסידות) - משנה מלשון שונה, קורא (את השיחות) מקרא.

ומתחבר עם ידיי אני"ש: ענין של אהבת ישראל שהוא הוספה בלימוד התורה והיינו בתורה גופא זהו כלל גדול בתורה.

ידידי: תכלית האהבה הוא מה שאוהב מה שהאהוב אוהב (ראה לעיל-כח ניסן).

בלימודם ובהתוועדותם: לימודם היינו לימוד התורה. התוועדותם היינו אהבת ישראל.

ו"ל בעומק יותר: שבי ענינים אלו הם ב' אופנים לבטא האחדות ועי"ז ההתקשרות: א) ע"י לימוד התורה (היינו מלמעלה למטה) ב) ע"י ההתוועדות (והיינו מלמטה למעלה).

או י"ל שהתוועדות תוכנו בתור "הכשר" גם לעבודת התפלה - ראה לקו"ש ח"ד, הוספות לסודות, ע' 433.

קורא את השיחות: ע"פ המבואר בשיחת כ"ק אד"ש משנת השי"ת, שכשא' הוא ע"פ אז - תמורת ללמוד מאמרים שלזה דרוש עיון רב יכול לקרוא את השיחות. ויש להעיר מגמ' חלשי לבייהו עסקי באגדתא (והיינו ע"ד ענין הישחות).

ובשמירת זמני הלימודים: ראה לעיל י"ב-י"ג תמוז. להעיר מגמ' מנחות, צ"ט: פרק א' שחרית ופרק אחד ערבית בלימוד התורה קיים לא ימיש גו' . . .

בזה היא ההתקשרות: שנה עליו לעכבו. כפל תיבת "היא" (בתחילת הפתגם וחותמו) להעיר מלקו"ש ח"ד, ע' 1253.

כ"ו סיון - "תשובה מועלת רק כל עוד שהוא חי" - להעיר ע"ד חידודי: ראה רמב"ם הל' ערכין וחרמין פ"א הכ"א שלפני שעמד בדין כו' יכול להיות שינוי משא"כ לאחר כך. ראה סנהדרין קג. (ע"ד מנשה מלך ישראל "עשה לו הקב"ה כמין מחתכת ברקיע כדי לקבלו בתשובה").

כ"ז סיון - "פרנסתו... להשתדל בכל כוחו אשר הלכי יה יהי טהור מכל... אונאה כו"י" ראה רמב"ם הל' גניבה פ"ז ה"א-י"ב - שאונאה הוא בין אדם למקום (ולף מבלבל היחס בעניני ההשפעה שנמשך ממקום לאדם (מדה כנגד מדה).

פרנסה בריוח: ראה נוסח "יקום פורקן": מזונא רויחא.

"וואשר הפרנסה תלך למקום הראוי" ראה פירש"י נשא (ו, כד).

ל' סיון - העברת הסדרה פסוק פסוק - ראה המובא בס'
אור השבת (ירושלים, תשל"ה) ע' רכז.

ז' תמוז - הסדר בימי אדה"ז ע"ד זמן נסיעתם לאדה"ז
- להעיר ע"ד שבת זו (שבקביעות שנת תשי"ג, ז' תמוז) הוא יום
הש"ק שלפני חג הגאולה די"ב תמוז.

ט' תמוז "די וואס דארפן א ישועה והצלה פאר זייער
קינדער איז דער זיכערסטער מיטל צו שטחצן תורה לערנער"
ראה רמב"ם הל' שכנים פ"ו ה"ו: רל הדברינם שצריכים
לשמירת העור לוקחין מכל אנשי העיר... חוץ מתלמידי חכמים
שאין ת"ח צריכים שמירה שהתורה שומרתן.

הרב מיכאל אהרן זעליגזאן
- תושב השכונה -

לזכות

הילד אלכסנדר שיחי'

נכנס לבריתו של אאע"ה

ביום ועש"ק ראה ה'תשמ"ו

ולזכות אחיו ואחיותיו

חנה; יוסף; מרים; ציפורה; יהושע; שיחיו

נדפס ע"י

הרה"ת ר' צבי הירש וזוגתו רחל שיחיו

לוסטג